

- конкурентоспроможність продукції визначається сукупністю їх якісних характеристик, які забезпечують задоволення потреб споживачів на вищому або хоча б однаковому рівні з аналогічною продукцією конкурентів за прийнятною для покупців ціною;
- завдяки якості своєї продукції підприємства одержують не тимчасові, а довготривалі переваги над конкурентами. Найбільш важливі заходи підвищення якості та здешевлення вітчизняних вин висвітлені в статті;
- оцінити рівень конкурентоздатності винопродукції можна або за реакцією ринка (що характеризується обсягами продажу), або за допомогою постійного його моніторингу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авидзба А.М., Зубаченко В.Л., Бойко Н.К. Винам України – мировое признание // "Магарач". Виноградарство и виноделие.-2000.-№1.-С.38-39.
2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник.-2-ге вид., доп. і переоб./ В.Г Андрійчук – К.: КНЕУ.-2002.-624 с.
3. Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України" від 24 червня 2004 року №1877-IV //Урядовий кур'єр.-2004.- 29 вересня.-№184.

УДК 339.9.012.24:631.5

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АПК ПОТРЕБУЄ АКТИВІЗАЦІЇ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

А.В.Ключник, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

Розглянуто актуальні питання, пов'язані з особливостями розвитку зовнішньоекономічної діяльності АПК на Миколаївщині. Запропоновано шляхи їх вирішення.

Рассмотрены актуальные вопросы, связанные с особенностями развития внешнеэкономической деятельности АПК в Николаевской области. Предложены пути их решения.

В умовах ринкової економіки досягнення високоефективної
Вісник аграрної науки Причорномор'я, _____
Випуск 1, 2005 93

діяльності аграрного сектору АПК є практично неможливим без здійснення належним чином організованої зовнішньоекономічної діяльності. Слід вказати, що зовнішньоекономічна діяльність АПК характеризується наявністю кількісних, просторових, часових протиріч і розбіжностей між експортерами і імпортерами товарів, виробниками експортної продукції та посередницькими структурами, загальнодержавними і регіональними інструментами у питаннях зовнішньої торгівлі.

У розробку теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності АПК України істотний вклад внесли П.І.Гайдуцький, А.М.Кандиба, М.Й.Малік, В.Я.Месель-Веселяк, П.М.Саблук та інші науковці. Проте все ж залишаються недостатньо дослідженими питання, пов'язані з досвідом зовнішньоекономічної діяльності АПК на регіональному рівні, розробкою заходів щодо її удосконалення, проблемами розвитку ЗЕД у сільськогосподарських підприємствах. Тому метою даної статті є висвітлення цих проблем.

Враховуючи велике значення налагодження зовнішньоекономічних зв'язків для підприємств АПК, державні органи влади повинні всіляко підтримувати і стимулювати їх розвиток. І це стосується не тільки держави в цілому, а і кожного окремого її регіону, у тому числі і Миколаївщини. Миколаївська облдержадміністрація в останні роки досить значну увагу приділяє зміцненню міжрегіональних зв'язків. Робота по розвитку зовнішніх зносин здійснюється тут відповідно до Концепції "Пріоритети зовнішніх зносин Миколаївської області на 2002-2005 роки", згідно з якою укладено ряд міжрегіональних угод з країнами Західної Європи та Російською Федерацією. Нині у стадії реалізації знаходяться укладені раніше угоди із Західнопоморським воєводством Республіки Польща, а також Урядом Мурманської області. Створенню позитивного іміджу Миколаївщини в країнах Європи сприятиме реалізація попередніх домовленостей, досягнутих під час презентації заходів в Австрійській та Італійській Республіках.

Завдяки вжитим заходам на відміну від ряду інших областей України, Миколаївщина має традиційно позитивне сальдо зовнішньоторгового балансу. Область є експортно-орієнтованим регіоном,

обсяг експорту в ньому в два рази перевищує імпорتنі закупівлі. При цьому за 10 місяців 2004 року обсяг експорту товарів збільшився на 17,6% у порівнянні з відповідним періодом 2003 року і досягнув 492 млн. дол. США, обсяг імпорту ж зріс на 23,7% і становив 260 млн. дол. США.

Деяка інформація про ЗЕД АПК в Миколаївській області наведена в таблиці 1.

Обсяг експорту у аналізовані нами роки був більшим ніж обсяг імпорту. Найвищим (98889,1 тис. дол. США) це перевищення було в 2002 році, а найнижчим (33647, 27 тис. дол. США,) в 2003 році. Звичайно ж таке перевищення є позитивним явищем, яке свідчить про міцні позиції Миколаївської області на світовому ринку. Проте слід визнати, що для утримання такого становища і в майбутньому необхідні і відповідні суми інвестицій.

Хоча інвестиційний клімат в області в останні роки поліпшується, проте галузевий розподіл вкладень свідчить про недостатній рівень інвестиційної привабливості аграрного сектору. Основна частка іноземного капіталу (68,4%) задіяна у харчовій промисловості та переробці сільськогосподарської продукції. Між тим обсяги виробленої ними продукції становлять лише 24,1% загального обсягу народногосподарського комплексу. У той же час аграрний сектор економіки, загальні обсяги якого становлять майже 51%, одержав в 2003 році 2,8% прямих іноземних інвестицій. Зрозуміло, що такий стан справ є невиправданим.

Тому управління сільського господарства та продовольства, управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації активізували роботу по залученню інвестицій у сільськогосподарську галузь та розробку відповідних інвестиційних проектів. Міські та районні ради в свою чергу повинні розробити відповідні заходи з урахуванням Програми залучення іноземних інвестицій. Управлінню зовнішніх зносин та ЗЕД облдержадміністрації необхідно провести роботу по ознайомленню з позитивним досвідом залучення іноземних інвестицій в інших регіонах України.

Таблиця 1

**Склад та обсяги експорту та імпорту продукції
АПК Миколаївської області, тис. дол. США**

Вид продукції	Експорт		Імпорт	
	2 002р.	2003 р	2 002р.	2003 р
1. Живі тварини і продукція тваринництва	1431,91	2082,51	3256,27	6651,51
- живі тварини	1,93	2,69	4,78	2,57
- м'ясо та харчові субпродукти	763,68	1000,99	-	143,40
- риба і ракоподібні	-	0,31	3121,77	6056,87
- молоко та молочні продукти; яйця, мед	516,74	1065,32	129,72	448,67
- інші продукти тваринного походження	149,56	13,20	-	-
2. Продукти рослинного походження	109298,25	68028,97	7110,72	18688,59
- живі рослини та продукти квітництва	-	-	188,49	534,88
- овочі, коренеплоди	932,50	336,54	1,62	61,92
- їстівні плоди та горіхи, цитрусові	704,77	774,60	4254,07	4935,77
- кава, чай, прянощі	-	0,14	131,54	215,73
- зернові культури	99689,90	22951,32	20,11	12288,40
- продукція борошномельно-круп'яної промисловості	131,49	38,42	2132,43	838,76
- насіння і плоди олійних культур	7839,59	43927,14	378,166	312,36
- камеді, смоли	-	0,81	1,05	0,77
- інші продукти рослинного походження	-	-	3,25	-
3. Жири та олії тваринного походження	136,81	4013,61	20,15	3,16
4. Продукція харчової промисловості	18584,44	16963,3	20174,6	32097,86
- продукти з м'яса, риби	187,16	39,14	253,28	424,10
- цукор і кондитерські вироби з цукру	14597,26	9400,36	9264,78	6678,06
- какао та продукти з нього	417,64	375,91	-	-
- продукти із зернових культур	255,90	316,57	-	35,41
- продукти переробки овочів, плодів	2051,41	5237,30	10500,89	15672,78
- різні харчові продукти	40,54	79,39	133,15	184,40
- алкогольні і безалкогольні напої, оцет	890,07	1122,19	14,50	8477,48
- залишки і відходи харчової промисловості	144,46	397,44	7,70	125,63
Разом по АПК	94602,56	64473,48	30561,74	57441,12
Частка АПК в загальному обсязі експорту (імпорту)	23,94	16,74	10,88	21,19

Слід вказати, що деяка робота щодо покращення інформованості відповідних працівників адміністративних районів області вже проводиться. Зокрема, нещодавно були проведені семінари: 3.12.04 р. – у м. Миколаїв (для Миколаївського, Березанського,

Жовтневого, Очаківського районів та м. Очаків); 23.12.04 р. — у м. Вознесенськ (для м. Вознесенськ, м. Южноукраїнськ, Доманівського, Єланецького, Новоодеського районів); 15.01.05 р. — у м. Миколаїв (для м. Первомайськ, Арбузинського, Баштанського, Казанківського, Кривоозерського, Новобузького, Первомайського, Снігурівського районів). Учасники семінарів були ознайомлені зі станом залучення іноземних інвестицій в економіку України та Миколаївської області; перспективами вступу України до СОТ, проблемами інтеграції та приєднання до ЄСП, їм була надана інформація щодо умов та вимог провідних світових інвестиційних фондів та організацій щодо інвестування, інформація щодо Програми залучення іноземних інвестицій в Миколаївській області на 2003-2005 роки, її основних завдань та заходів.

На жаль, поки що далеко не всі керівники і фахівці АПК Миколаївщини в достатній мірі розуміють необхідність залучення іноземних інвестицій. Про це, зокрема, свідчать відповіді райдержадміністрації області на надісланий їм запит від управління сільського господарства та продовольства, управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації щодо потреб у залученні іноземних інвестицій в сільське господарство для розвитку птахівництва та насінництва. Відповідь надали лише 7 районів. І тільки Доманівська РДА надала інформацію щодо зацікавленості підприємств району у розбудові птахівничої та насінневої галузей.

Для зміцнення стану справ із залученням іноземних інвестицій в аграрний сектор АПК Миколаївщини необхідна ціла система обґрунтованих, економічно зважених заходів, спрямованих на усунення недооцінки вимог та кон'юнктури ринку, підвищення конкурентоспроможності вироблюваної сільськогосподарськими підприємствами продукції, укомплектування пов'язаних з експортно-імпортними операціями служб високваліфікованими працівниками. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків значною мірою гальмується нестачею коштів для покриття додаткових затрат на проведення маркетингових досліджень підприємницького середовища; високою ризикованістю ЗЕД; складнощами у пошуку відповідних зарубіжних партнерів, а також недосконалістю законодавчої бази щодо

регулювання ЗЕД (яка недостатньою мірою враховує особливості її здійснення у сільському господарстві).

Економічний механізм зовнішньоекономічної діяльності має бути таким, щоб експорт та імпорт товарів відповідали стратегічним інтересам АПК.

Висновки:

1. Зовнішньоекономічна діяльність АПК характеризується наявністю кількісних, просторових, часових протиріч і розбіжностей між експортерами і імпортерами товарів, виробниками експортної продукції та посередницькими структурами, загальнодержавними і регіональними інструментами у питаннях зовнішньої торгівлі.
2. Хоча інвестиційний клімат в області в останні роки поліпшується, проте галузевий розподіл іноземних інвестицій свідчить про недостатній рівень інвестиційної привабливості аграрного сектору. Останній у 2003 р. забезпечив майже 51% загального обсягу народногосподарського комплексу, а одержав лише 2,8% прямих іноземних інвестицій, що є невиправданим.
3. Управління сільського господарства та продовольства, управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації активізували роботу по залученню інвестицій у сільськогосподарську галузь та розробку відповідних інвестиційних проектів.
4. Для зміцнення стану справ із залученням іноземних інвестицій в аграрний сектор АПК Миколаївщини необхідна ціла система обґрунтованих, економічно зважених заходів, спрямованих на усунення недооцінки вимог та кон'юнктури ринку, підвищення конкурентоспроможності вироблюваної сільськогосподарськими підприємствами продукції, укомплектування пов'язаних з експортно-імпортними операціями служб високваліфікованими працівниками.
5. Економічний механізм зовнішньоекономічної діяльності має бути таким, щоб експорт та імпорт товарів відповідали стратегічним інтересам АПК.